

Inleiding op de dienst: ONOPGEEFBAAR?!

Vandaag is het Israëlzondag.

Er zijn collega's die zich expres vrij roosteren, omdat ze met deze zondag in hun maag zitten.

Morgen is het 7 oktober: vorig jaar vond die vreselijke aanslag door Hamas plaats en escaleerde de spanning tussen HAMAS en de joodse regering o.l.v. Netanyahu compleet.

Daardoor is het voor velen nog moeilijker geworden om op deze zondag te preken.

Toch denk ik daar anders over.

De naam Israëlzondag zet ons op het verkeerde been. Voortgekomen uit de kerkorde waar we hebben vastgelegd dat we als kerken onopgeefbaar verbonden zijn aan Israël.

Maar daarmee maak je een geloofsuitspraak ook politiek.

Zou het niet beter zijn om te zeggen: kerk en synagoge, of joods-christelijk dialoog.

Het gaat om de verbondenheid van christenen met het joodse volk en het jodendom.

We kunnen het christelijk geloof niet van haar wortels afsnijden. Daarom is het voor mij elke zondag Israëlzondag, m.a.w. elke zondag lezen we uit de Bijbel: het Eerste Testament lezen we samen met het Joodse volk. Elke zondag horen we over Jezus, de joodse man uit het jaar Nul. Zonder joodse context snappen we niets van de Bijbelverhalen en gaan we met de Bijbel aan de haal. We hebben die dialoog hart nodig om de boodschap te kunnen verstaan.

We ontdekken dat in de lezingen van vandaag:

Leviticus 19 waarin de kern van de Thora geschreven staat en in Matteüs 5 waar we Jezus hierover horen spreken.

'Dit wordt ons ingeprent: je laat een ander mens niet lijden omdat hij of zij tot een ander volk behoort, of tot een ander ras, of een ander geloof belijdt. Een waarheid die ons kinderen op het hart werd gedrukt. Een waarheid als een rots. Komt het daardoor, denk ik, dat ik argumenten aanhorend van anderen die pleiten voor begrip van Israël's oorlogspolitiek, gepassioneerde oprechte argumenten, dat die me niet kunnen overtuigen?

Nee, denk ik dan, nee blijf ik denken, wat daar gebeurt in Gaza,

Dat kan niet.

Dat mag niet.

Steeds weer kom ik daarop terug. Steeds weer word ik naar dat rotsvormige fundament van menselijkheid gezogen dat hoog uitsteekt in de zeeën van argumenten en meningen. Word ik daarheen geduwd, erbovenop gepland en ermee versmolten' (p.45).

Chaja Polak schrijft dit in haar essay 'Brieven in de nacht'.

We hebben de talloze verhalen van vriend en vijand. Verhalen die gelezen zouden moeten worden met empathie en begrip. Verdriet bevindt zich immers aan beide kanten van de grens. Slachtoffers en daders bevinden zich eveneens aan beide kanten van de grens.

Het Kan Niet Wat Israël Nu Doet (45), zo schrijft ze.

Chaja Polak ((1941) is een joodse vrouw die de oorlog heeft overleefd doordat ze kon onderduiken als kind, terwijl haar ouders werden opgepakt en gedeporteerd. Alleen haar moeder is teruggekomen. Chaja is een vrouw die weet heeft van discriminatie, antisemitisme en wat de gevolgen kunnen zijn. Maar schrijft ze, we hoeven niet te kiezen tussen de één of ander, tussen de Palestijnen of de Joden. Want we zijn allemaal mensen.

Mensen zijn in de eerste plaats mensen. Daarna Joods of Hindoe of Sinti of...

Mens-zijn is wat ons bindt. Zou moeten verbinden.

Je laat een ander mens niet lijden omdat hij of zij tot een ander volk behoort of tot een ander ras... M.a.w. het kennen (herkennen) van de vijand, de ander, brengt vrede dichterbij.

Een ander joods geluid.

Laat Jezus ook een ander geluid horen?

Jullie hebben gehoord dat gezegd werd: je moet je naaste liefhebben en je vijand haten. En ik zeg jullie heb je vijanden lief en bid voor wie jullie vervolgen (Mt 5:43, 44). Het lijkt een tegenstelling tussen Thora en Jezus.

Maar waar staat dat je de naaste moet liefhebben en je vijand haten?

De evangelist heeft hier het Hebreeuwse gebod gehalveerd; want we hebben gelezen in Leviticus 19: heb je naaste lief als jezelf. Ik ben de Eeuwige.

Jezus kan deze twee zinsdelen niet vergeten zijn, want hij zegt zelf een paar verzen eerder: 'denk niet dat ik gekomen ben om de Thora of de Profeten af te schaffen. (...) Ik verzeker jullie: zolang de hemel en de aarde bestaan, blijft elke jota, elke tittel in de Thora van kracht' (5:18).

Door deze zinsdelen weg te laten, wordt de tekst verminkt. Want de naastenliefde is in Leviticus alleen vanuit de liefde tot God te verklaren: omdat God ons (mensen) liefheeft, moeten wij elkaar liefhebben. Door de Eeuwige zijn we met elkaar verbonden.

Waarom heeft Matteüs dat gedaan?

Eeuwenlang leerden wij als christenen dat de God van het Oude Testament een God van wetten en vergelding was, terwijl de God van het Nieuwe Testament een God van liefde en vergeving zou zijn. Maar steeds als er Heb je naaste lief staat in het Nieuwe Testament, is dat nadrukkelijk een citaat uit de Thora.

Het is ondenkbaar dat Jezus deze zinsdelen niet heeft uitgesproken, omdat hij opgevoed is in de joodse traditie. Hij actualiseert het gebod en zet het nog scherper aan.

De Thora begint niet met het gebod om lief te hebben, maar met een moeilijke kwestie: wat te doen met een naaste of broer, die je niet mag of zelfs haat? Misschien heeft hij je gekwetst, geschoffeerd, beledigd. Misschien heeft hij zich gedragen op een manier die niet door de beugel kan. Wat doe je dan?

Het is naïef om je gevoelens te onderdrukken. Want er komt een moment waarop het naar buiten komt en dan vaak op een moment en met een kracht die je liever niet had gewild.

Daarom staat er in Leviticus: wees niet haatdragend (letterlijk: draag de haat niet in je hart). Als je iemand iets te verwijten hebt, roep hem dan ter verantwoording en laad niet omwille van een ander schuld op je door je te wreken of wrok te koesteren.

In plaats van je gevoelens tot zwijgen te brengen, moet je ze verwoorden. Je moet de ander open en eerlijk confronteren met wat hij heeft gedaan. Door eerlijk te zijn tegenover elkaar en te praten over dingen die zijn gebeurd, zijn we in staat tot verzoening – misschien niet altijd, maar wel vaak. Hoeveel leed en zelfs bloedvergieten zou er niet kunnen worden bespaard als de mensheid gehoor zou geven aan dit gebod.

Het betekent ook dat we kritiek mogen hebben op de politiek dat in Israël en Gaza en Libanon en Iran en..en... wordt bedreven. Net als Chaja Polak mogen we zeggen: dit is onwaardig handelen. Dit mag niet. Dit kan niet.

Haat ontmenselijkt. Haat is te vertalen met geringschatten: je acht de ander minder dan jij bent. Terwijl de Thora oproept om de ander te zien als jezelf; het feit dat je naaste net als jij is, werkt ontwapenend en neemt iedere angst weg die je voor de ander zou kunnen hebben.

De Eeuwige wil dat we hem eren door zijn beeld te eren: de mens.

Waarom die oproep om de ander lief te hebben als jezelf?

We missen een deel van dit gebod, vertelde ik net, maar als we verder lezen volgen wel die woorden: wees volmaakt zoals jullie hemelse Vader volmaakt is.

In Leviticus staat echter: wees heilig want Ik ben heilig.

Is dat hetzelfde: heilig zijn of volmaakt zijn?

Heilig wil zeggen: onderscheiden, apart gezet. God is niet zoals wij, maar desalniettemin krijgen we de opdracht om te zijn als God. Hoe moeten we dat zien?

Door anders te zijn in hun gedrag, getuigen joden van God. Joden worden hier opgeroepen een voorbeeld te zijn van zelfbeheersing. Ik hoor u denken...

Jezus zegt tegen zijn volgelingen (joden!! en niet-joden) dat ze *volmaakt* moeten zijn.

Volmaakt wil zeggen 'tot je doel gekomen': in jouw handelen laat je zien dat je beeldrager bent van de Eeuwige, je bent de mens zoals je bedoeld bent. Ik hoor u weer denken...

We lezen als christenen samen met het joodse volk dezelfde bijbel. De joden noemen het Tenach, wij het Eerste Testament. Maar de boodschap is dezelfde. Het Tweede Testament is geen andere boodschap dan wat in het Eerste Testament staat geschreven als kern van de boodschap: *heb je naaste lief als jezelf. Ik ben de Eeuwige.*

Juist daar mogen we elkaar op aan spreken! Niet veroordelend en we hoeven de banden ook niet door te snijden, we hoeven zelfs niet eens te kiezen tussen het ene of het andere volk, mens of religie. We zijn elkaars naaste. Mede-mensen.

Ieder die zijn naaste haat, ontwortelt God uit deze wereld.

Er is één land....de aarde

Er is één volk....de mensen

Er is één geloof....de liefde

Helmond, Corine Beeuwkes-van Ede